

Egy 1917-es cikkében a rádiumemanáció diffúzióállandóját határozta meg, majd kiszámította a rádium atomtömegét. Erre a témára is Hevesy György hívta fel a figyelmét, mivel az akkoriban végzett mérések szerinti $40 \cdot 10^{-8}$ cm túl nagynek tűnt. Ez egy összetett molekula mérettartománya. Róna Erzsébet $1,75 \cdot 10^{-8}$ cm értéket kapott, amely már reális. Eredményeinek megerősítése is hamar megtörtént, mivel éppen abban az időben egy svéd kutató, *Eva Ramstead* is ezt az értéket kapta. Róna Erzsébet évekkal később találkozott is vele Stockholmban [4].

Cikkének bevezetőjében leírta, hogy mivel nemesgázatomról van szó, nincs hidrátburka. A radioaktív gáz mennyiségét elektroszkópos módszerrel határozta meg. A leírás alapján azt mondhatjuk, hogy valószínűleg a

Weszelszky Gyula által kifejlesztett készüléket használhatta, mérési módszerként pedig a Götz Irén által kifejlesztett eljárást, amelynél a „leolvasásokat az emanáció bevétele után 3,5 órával eszközöltém”. Folyadéként vezet, etilalkoholt, benzolt és toluolt használt.

Irodalom

1. Palló G.: *Radioaktivitás és a kémiai atomelmélet*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
2. Hegedűs É.: Götz Irén Júlia, az első magyar egyetemi előadónő. *Magyar Kémikusok Lapja* 28 (1973) 432–436.
3. Götz I.: *A radium emanatio quantitativ meghatározásáról*. (doktori értekezés) Budapest, 1911.
4. Rona E.: *How it Came About. Radioactivity, Nuclear Physics, Atomic Energy*. Oak Ridge Associated Universities, 1978.
5. Brucer M: In memoriam Elizabeth Rona (1891?–1981). *The Journal of Nuclear Medicine* 23/1 (1981)

A FIZIKA OKTATÁSÁT ÉS KUTATÁSÁT KÖZELRŐL ÉRINTŐ ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Az Országgyűlés Oktatási és Tudományos Bizottságának állásfoglalása a tudomány- és technológiapolitika legsürgetőbb feladatairól¹

1. A bizottság támogatja azokat a törekvéseket, amelyek a közoktatásban több figyelmet és forrást kívánnak fordítani a természettudományra, a természettudományos oktatás és a tehetséggondozás átfogó fejlesztésére. Javasolja megvizsgálni annak lehetőségét, hogy egy természettudományos tárgyból vagy természetismeretből, mint új érettségi vizsgatárgyból legyen kötelező az érettségi vizsga, továbbá, hogy a természettudományok iskolai oktatása részben vagy teljesen integrált módon, természetismeretként történjék.

2. A bizottság üdvözli a műszaki és természettudományos területen diplomát szerzők számának, valamint a kutató és fejlesztő szakembergárda létszámának emelésére irányuló szándékot, és további jelentős – az uniós célkitűzéseknek megfelelő – növelésüket szorgalmazza.

3. A bizottság sürgeti a kutatóegyetemekre vonatkozó szakmai kritériumok rögzítését, javasolja mielőbb kialakítani a cím odaítélésének rendszerét.

4. A bizottság javasolja a K+F+I támogatási rendszer felülvizsgálatát, a jogszabályi környezet, mindezekelőtt a nehézkes közbeszerzési eljárás innovációbaráttá alakítását.

5. A bizottság sürgős feladatnak tartja a pályázati rendszer és a finanszírozás egyszerűbbé, átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá tételét.

6. A bizottság úgy ítéli meg, hogy a K+F+I források átláthatóbb odaítélésére, felhasználásának jelenleginél sokkal szigorúbb ellenőrzésére volna szükség.

7. A bizottság azt indítványozza, hogy az illetékes szervek mielőbb tekintsék át az Európai Kutatási Térség koncepciójának, illetve a magyar nemzeti innovációs rendszer OECD keretében most folyó felmérésének ajánlásait, és tegyenek javaslatot ezek hazai viszonyokhoz adaptált alkalmazására.

8. A bizottság támogatja a K+F+I költségvetési támogatásának gyorsabb növelésére irányuló törekvéseket annak érdekében, hogy a költségvetésből e célra fordított összeg mielőbb érje el az EU által ajánlott mértéket, a GDP 1%-át. A bizottság ezen belül azt ajánlja, hogy

- az OTKA éves költségvetése ezt meghaladó mértékben növekedjék;
- a növekmény felét minden évben fordítsuk a gazdasági szereplők K+F+I tevékenységének ösztönzésére.

9. A bizottság üdvözli, hogy a 2008. évi költségvetésben ismét megjelent a magyar kutatóhelyek és kutatói közösségek elektronikus szakfolyóiratokkal való ellátása koordinációjának feladata, és fontosnak tartja, hogy a következő évek költségvetésében e feladat anyagi forrása külön soron szerepeljen.

10. A bizottság indokoltnak tartja az OTKA-nak a kincstári finanszírozási szabályok alóli mentesítését, a kutatási tevékenység logikájához jobban illeszkedő pénzügyi támogatási rendszer bevezetését.

11. A bizottság – az Európai Unió K+F+I célú támogatásainak felhasználását elősegítendő – javasolja olyan előfinanszírozási konstrukció bevezetését, amellyel az utófinanszírozásként érkező uniós támogatásokat vagy azok egy részét meg lehet előlegezni.

¹ A Házszabály 96/A §-a szerinti állásfoglalás száma: 2/2006-2010. (2008. február 27.)

12. A bizottság azt javasolja, hogy amikor a 2011-ben esedékes magyar EU-elnökség koncepciójáról döntés születik, vegyük tervbe, hogy annak központi gondolata a kutatás-fejlesztés, a tudásalapú társadalom legyen, annál is inkább, mivel ez időben egybeesik a lisszaboni csúcson kitűzött célok megvalósítási határidejének lejártával. Minthogy e célok csak igen kis mértékben valósultak meg, érdemes volna kezdeményezni azt is, hogy az EU a 2013-as költségvetési ciklusban e célkitűzések mellé jelentős közösségi erőforrásokat rendeljen.

Budapest, 2008. február 27.

Dr. Szabó Zoltán
elnök

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnökségének nyilatkozata

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnöksége 2008. április 2-án tartott ülésén örömmel üdvözölte a Magyar Országgyűlés Oktatási és Tudományos Bizottságának 2008. február 22-én elfogadott állásfoglalását a *Tudomány- és Technológiapolitika Legsürgetőbb Feladatairól*, különösen az állásfoglalás 1. pontját, amelyben „A bizottság támogatja azokat a törekvéseket, amelyek a közoktatásban több figyelmet és forrást kívánnak fordítani a természettudományra, a természettudományos oktatás és tehetséggondozás átfogó fejlesztésére. Javasolja megvizsgálni annak lehetőségét, hogy egy természettudományos tárgyból vagy természetismeretből, mint új érettségi vizsgatárgyból legyen kötelező az érettségi vizsga, továbbá, hogy a természettudományok iskolai oktatása részben vagy teljesen integrált módon, természetismeretként történjen.”

A Társulat szervezésében a közelmúltban Békéscsábán tartottuk az 51. Országos Középiskolai Fizikatanári Ankét és Eszközbemutatót. Ennek résztvevői az Oktatási és Tudományos Bizottság állásfoglalásáról külön is véleményt alkottak. Az Ankét állásfoglalásának szövegét jelen Nyilatkozatunkhoz mellékletként csatoljuk.

A Társulat, mint a magyar fizikusok és fizikatanárok szervezett közössége az ország jövője szempontjából fontosnak tartja a természettudományi ismeretek minél szélesebb körű terjesztését. Ennek egyik igen fontos eszközét látjuk abban, hogy minden középiskolás fiatal legalább egy természettudományi tárgyból tegyen érettségi vizsgát. Ennek elősegítésére a maga részéről tervbe veszi a fizika tantárgy, illetve a természettudományi ismeretek tantárgyon belül a fizika terület érettségi követelményeinek megvitatására és kidolgozására vállalkozó műhelyek szervezését.

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat felajánlja csatlakozását és együttműködését bármilyen egyéb szervezett műhely vagy vitafórum munkájához, amely a hagyományos természettudományi tantárgyak és az új természettudományi ismeretek hatékony oktatásának kérdéseit kívánja a döntés-előkészítés igényével megtárgyalni.

Budapest, 2008. április 2.

<i>Kádár György</i> a fiz. tudomány doktora az ELFT főtítkára	<i>Sólyom Jenő</i> az MTA rendes tagja az ELFT elnöke
---	---

Az 51. Országos Középiskolai Fizikatanári Ankét résztvevőinek állásfoglalása

- Egyetértünk azzal, hogy egy természettudományos tárgyból mindenkinek kötelező legyen érettségizni.
  - Állást foglalunk amellett, hogy a természettudományos tantárgyak, azaz a fizika, a kémia, a biológia és a földrajz oktatása a 7. évfolyamtól a 12. évfolyamig önálló diszciplínaként történjen.
  - Elfogadjuk, hogy a tovább nem tanuló, vagy a továbbtanulást nem természettudományi, műszaki, agrár, orvos- és egészségtudományi képzési területeken folytató tanulók egy természettudományi érettségi vizsgatárgy helyett természetismeretből, mint új, integrált érettségi vizsgatárgyból is tehessenek érettségi vizsgát. Nem támogatjuk azonban azt, hogy a természetismeret önálló tantárgyként is megjelenjen a középiskolában.
- Békéscsaba, 2008. március 28.

KÖNYVESPOLC

Szabó Árpád: MAGYAR TERMÉSZETTUDÓSOK – FIZIKUSOK

Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 341 o.

A könyv valójában fizikatörténet, 61 magyar tudós életrajzán keresztül bemutatva, immár negyedik bővített kiadásban. Szerzőjének különben nemrégiben jelent meg a fizika egyetemesei történetével foglalkozó műve (*A fizika története*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.)

Az előszó szerint: „A könyv a középiskolák fizikatanáraihoz, egyetemek és tanárképző főiskolák oktatóihoz és hallgatóihoz, valamint a fizika iránt érdeklődő olvasókhoz szól.”

Magyar fizikusnak tekinti azokat – ugyancsak az előszó szerint –, „...akik a történelmi Magyarország